

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

УДК 339.91
JEL F22

Р. Стаканов, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗРІЗІ

Анотація Досліджено сутність глобального міграційного управління та визначено його вплив на міграційні процеси в різних регіонах світу. Визначено еволюцію форми міграційного регулювання в ЄС. Досліджено трансформацію міграційних пріоритетів в Південній Америці. Вивчено роль регіональних організацій в міграційному менеджменті в регіоні Африки.

Ключові слова: міжнародна міграція, ЄС, МЕРКОСУР, АСЕАН, НАФТА.

Постановка проблеми. Питання трудової міграції було і залишається актуальним як на мікро-, так і на макро-, регіональному та глобальному рівнях. Інтенсифікація міграційних процесів останнього періоду змушують все більшу увагу приділяти ефективному менеджменту міграційних процесів для забезпечення позитивного ефекту від масштабних переміщень людських ресурсів. Незважаючи на домінуючу перевагу національного рівня управління процесами трудової міграції, все більшого значення в останні роки набувають різні формальні та неформальні регіональні ініціативи по координації міграційної політики. Незважаючи на спільні тенденції по інтенсифікації таких процесів, регіональні особливості переміщення робочої сили, а також економічного розвитку самих регіонів, а також їхньої ступені інтегрованості формують необхідність детального аналізу регіонального розрізу ефективності міграційного менеджменту. Дана стаття є частинною дослідження регіональної міграційної політики в умовах формування глобального ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку міжнародної трудової міграції, міграційна політика окремих країн та регіонів досліджувались рядом українських та зарубіжних науковців, серед яких в першу чергу варто виділити Дж. Борхаса, А. Вінтерса, А. Гайдуцького, С. Дрінквотера, І. Івахнюка, Е. Лібанову, О. Малиновську, С. Метельова, Д. Рату, А. Румянцеву, С. Сардака, О. Старка, А. Філіпенка, Дж. Флореса, О. Шниркова. Також значну увагу даному питанню приділяється в звітах та окремих спеціальних дослідженнях ряду міжнародних організацій, зокрема Міжнародної організації праці, Міжнародної організації з міграції, Організації економічного співробітництва та розвитку, Світового банку тощо.

Методологія. У статті використовувались теоретико-практичні методи дослідження, було проведено дослідження та вивчення останніх публікацій щодо регіональної міграційної політики, результати компаративно-аналізу були співставлені зі статистичними даними, що дозволило зробити практичні рекомендації щодо подальших досліджень об'єкту аналізу.

Постановка задачі. Метою даної статті є проведення дослідження ефективності міграційного менеджменту в різних регіонах світу та проведення компаративно-аналізу явності міграційного регулювання в рамках різних регіональних інтеграційних угруповань.

Результати. Регіональне міграційне регулювання значною мірою розвивається спільно з еволюцією міжнародних економічних відносин, одночасно знаходячись в динамічній залежності від руху факторів виробництва, в першу чергу робочої сили та капіталу, та розвитку регіональної економічної інтеграції [1].

В основі глобального міграційного управління лежать регіональні ініціативи, які беруть свій початок в еру політико-економічного розвитку другої половини

XX ст. На сьогодні, глобальна система управління забезпечує базові правові та інституційні умови для існування регіональних ініціатив. Фактично, на міжнародному рівні міграційне регулювання відбувається в межах двох вимірів: в рамках погоджених міжнародних документів або міжнародних організацій. На сьогодні, центральною характеристикою міжнародного законодавства щодо міжнародної міграції є його фрагментований характер, який визначається А. Алейніковим [2], як "суб'єктність без архітектури", а значна частина міжнародних договорів по міжнародній міграції походять з міжвоєнного або повоєнного періоду [3] і значною мірою не відповідають реаліям часу.

За відсутності розширеного міжнародного міграційного режиму, в тому числі і в рамках ООН, існуючі інструменти таргетувались лише на субкласи мігрантів. Якщо у випадку з біженцями роль ООН все таки є досить вагомою у кодифікації міжнародно-правових документів, то у випадку з трудовими мігрантами, МОП видає лише резолюції по захисту соціальних прав трудових мігрантів, жодним чином не визначаючи самого процесу адмісії іноземних робітників країнами-реципієнтами робочої сили. На сьогодні як у випадку з адмісією трудових мігрантів, так і з політикою щодо нелегальної міграції, приймають діють переважно в односторонньому порядку або співпрацюють в рамках двосторонньої чи регіональної кооперації. Організація глобального рівня – МОМ – забезпечує широкий набір інструментів підтримки ефективного менеджменту міграційних потоків, однак, її роль є більшою імплементаційною, а не нормотворчою [1].

Міграційна політика не є розвинутою на глобальному рівні, як це є характерним для регулювання інших форм міжнародних економічних відносин. На противагу міжнародній торгівлі або міжнародному руху капіталу, де вагомою є роль багатосторонніх міжнародних інституцій, у сфері управління міжнародною трудовою міграцією не було досягнуто жорстких домовленостей. Процеси торгівлі та міграції стають все більшою мірою взаємопов'язаними. Торгівля товарами та послугами, рух капіталу значно зросли разом зі зменшенням транспортних витрат, глобалізаційними процесами, а також доступністю інформації. Це збільшило можливості для мобільності осіб, в тому числі і з метою працевлаштування за кордоном. Міграційні режими в різних країнах, які сприяють руху осіб досить часто не відповідають темпам зростання міграційної активності.

За окремими виключеннями, такими як ЄС та ЕКОВАС, активне розширення рамок регіональної інтеграції у сфері міграції розпочалось в 1990-х рр. Ці регіональні режими приймають дві основні форми. По-перше, це регіональні інтеграційні рамки, такі як АСЕАН, ЕКОВАС, НАФТА, які в більшій чи меншій мірі застосовують підхід адресної часткової внутрішньої мобільності в якості більш широкої стратегії розбудови

регіональної економіки. Паралельно розвивається інша форма регіональної кооперації – регіональні консультативні процеси (РКП). ЄС розвиває свій міграційний режим втілюючи одночасно і формальні механізми в рамках регіональних інтеграційних угруповань (РТУ), так і неформальних – через РКП, таким чином, використовуючи механізм взаємовпливу регіоналізму, транскордонного співробітництва, міжрегіональної співпраці, а також із більш широким залученням глобальних організацій. Країни, які мали більш тривалу історію регіональної міграції мають більшу схильність до регіонального менеджменту міграції, що також підтверджується досвідом ЄС, який знаходиться на більш високій стадії інтеграції ніж, наприклад, АСЕАН або НАФТА, які регулюють лише певні аспекти внутрішньої міграції однак лише ЄС пройшов трансформацію від виключного регулювання міграції до координації імміграції з третіх країн за окремими категоріями мігрантів [4].

Регіональні та субрегіональні процеси управління трудовою міграцією функціонують в рамках різних схем економічної політики, які можуть включати спрощення або ліквідацію візового режиму, спільне визнання кваліфікацій та мобільність соціальної допомоги в якості інтегрального компонента переваг більш тісної економічної інтеграції за умов відсутності суттєво прогресу у глобальній лібералізації переміщення трудових ресурсів [5]. Міграція за умови вільного руху робочої сили має стати двигуном розвитку та інтеграції для ряду регіонів. Водночас, практика інтеграції вказує на те, що потенціал міграції може бути реалізовано лише у випадку ефективного керування та захисту прав мігрантів.

Економічна активність та зайнятість також мають бути взятими до уваги при інтеграції або ж реінтеграції значної кількості осіб переміщених по гуманітарним мотивам. Водночас, економічна активність не може виникнути без за діяння поряд з пропозицією робочої сили, також достатньої кількості капіталу та технологій. Сучасний економічний розвиток неможливий без інтеграції матеріальних та людських ресурсів, капіталу, технологічної бази, а також збільшення обсягу ринку між групами країн [6].

Усунення внутрішніх кордонів мало вплив на кооперацію на зовнішніх кордонах ЄС. Якщо спершу така співпраця носила форму міжурядової кооперації, то надалі вона стає все більшою мірою комунітарною [7]. Таким чином, на сьогодні перетин кордону ЄС, отримання короткотермінових віз (з терміном перебування до 3 місяців), а також широке коло питань надання притулку регулюються правилами ЄС. Питання компетенції ЄС у сфері економічної імміграції з третіх країн є обмеженим, окремими директивами визначається адмісія специфічних груп робітників (висококваліфікованих або сезонних), а також студентів та дослідників. ЄС розробив і активно впроваджує зовнішню політику, яка безпосередньо впливає на інші регіони, в першу чергу наближені до ЄС та щодо країн Африки на південь від Сахари [1]. І. Мейер [8] стверджує, що регіональна інтеграція незалежно від її типу має тенденцію впливати на політику імміграційного контролю для країн членів. Зокрема, це стосується таких аспектів як 1) сприяння руху осіб між національними територіями країн-членів; 2) з початком полегшення руху осіб в рамках інтеграційного регіонального об'єднання, організація намагатиметься розробляти спільну міграційну політику щодо третіх осіб, яка може бути більш обмежуючою щодо імміграції ніж вона була до створення цього регіонального угруповання. Це підтверджується досвідом ЄС, який характеризується уніфікацією консолідованої міграційної політики при створенні Шенгенської зони.

Міграційні інтереси та пріоритети в різних регіональних об'єднаннях досить сильно варіюються. Так, в Південній Америці процеси регіональної, в тому числі і міграційної, інтеграції, включають в себе поряд з аспектами трудової міграції, і соціальні, культурні та гуманітарні аспекти. Водночас, в Меркосур, враховуючи інституційну обмеженість організації у сфері регулювання міграції, існує відчутний розрив між деклараціями та запровадженими заходами. Здійснення кроків регіонального міграційного регулювання є обмеженим узгодженням, заходами соціальної динаміки, такими як зайнятість, освіта і охорона здоров'я. При цьому, вироблення спільної міграційної політики щодо третіх країн в рамках розвитку інтеграційного об'єднання не відбувається.

Вільний рух осіб тривалий час визнавався в ролі ключового стовпа економічної інтеграції, а також розвитку регіонального інтеграційного процесу. Вільний рух осіб є способом забезпечення доступу до кваліфікацій та робочої сили за необхідності в стимулюванні інвестицій та економічного розвитку за допомогою всього спектру професійних та технічних навичок трудових ресурсів всіх країн регіонального інтеграційного об'єднання. Міграція стимулює також розширення вільної торгівлі та комерційної діяльності в рамках регіону, зокрема, товарів та послуг місцевого виробництва [6].

Регіональна інтеграція є інтегральною частиною прискорення глобалізації. Вона передбачає як зростання торгівлі, так і спрощення процедури переміщення осіб через кордон. Вільний рух осіб повинен знаходитись серед базових завдань регіональної економічної інтеграції. Регіональні інтеграційні угруповання мають потенціал для сприяння трудовій міграції, особливо в тому випадку, коли передбачається вільний рух висококваліфікованих спеціалістів. Для забезпечення ефективного руху робочої сили в рамках регіону необхідно забезпечити розвиток "твердої" та "м'якої" інфраструктури, що продемонстрували приклади розвитку залізничної інфраструктури в Кенії, Уганді та, частково, Південного Судану в рамках східноафриканської інтеграції [9]. Всі ці випадки були спрямовані на покращення руху товарів та робочої сили в регіоні, що мало своїм наслідком більш високий рівень економічної інтеграції.

Наявність відповідного транспортного сполучення та комунікацій є вагомим передумовою ефективною внутрішньорегіональної міграції. Так, країни Східної Африки для досягнення цілей більш високої економічної інтеграції започаткували створення проекту Транспортного коридору Порт Ламу Південний Судан-Ефіопія (LAPSSSET).

Сприяння внутрішньорегіональній міграції в ряді регіонів та в рамках регіональних інтеграційних об'єднань країн, що розвиваються, може відповідати також інтересам розвинених країн. Так, ЄС сприяє розвитку вільного руху осіб в рамках регіону Міжурядового органу з питань розвитку, який охоплює ряд країн Східної Африки [10]. Метою такої допомоги декларується сприяння створенню нових та покращення вже існуючих можливостей для легальної міграції в рамках країн регіону. Досягнуті поставлені завдань планується через підтримку переговорів, укладання та імплементації регіональних протоколів щодо вільного руху робочої сили, що зрештою повинно сприяти економічному розвитку країн регіону.

На урядовому рівні визначаються національні рамки правового регулювання трудової міграції. Укладається значна кількість двосторонніх угод, а певна частина держав уже на поточному етапі виводять тему міжнародної міграції робітників на рівень регіональних інтеграційних процесів. Також країни мають можливість здійснювати кооперацію на багатосторонньому рівні

задля глобального покращення управління процесами міжнародного переміщення робочої сили [5].

Наголос на координації та співпраці у міграційній політиці розпочався у 1980-х, і досить швидко просувався впродовж 90-х рр. XX ст. з появою великої кількості регіональних та міжнародних ініціатив, діяльності та структур, присвячених міжнародній міграційній політиці та практиці [11]. Ці ініціативи заохочували консультаційний процес, обмін даними і координацію між різними рівнями прийняття політичних рішень, як в середині, так і між країнами, що відображається в частині необхідно для цієї сфери багаторівневого регулювання.

Ряд важливих обставин формує модальність багатосторонньої співпраці з міграційних питань. Одна з них – це регіоналізація міжурядової співпраці, яку можна спостерігати у більшості частин світу. Друга – виникнення нового форуму на основі співпраці між країнами та координації між різними органами, що приймають рішення. У процесі особливе значення надається всеохоплюючому підходу до міграції, тобто плюралістичний підхід замість секторного, в якому збираються в одне ціле різні виміри міграції. Третя – це тенденції до глобалізації одночасно з регіоналізацією, які прослідковуються за умов, що склалися, та підкреслюють інтеграцію та координацію. Така конвергенція зусиль на глобальному та регіональному рівні підкреслює конвергенцію у сприйнятті, очікуваннях та поведінці учасників, чому сприяє трансфер моделей співпраці між різними регіонами світу [12]. Вагомим чинником також виступає розробка спільних правил щодо протидії нелегальній міграції, визнання рівних прав іноземних працівників в країні перебування, в тому випадку, якщо вони легально знаходяться та мають право на працевлаштування на території країни призначення.

В інституційному вимірі наднаціональні органи регулювання ЄС, зокрема, Європейська Комісія, Європейський Суд Справедливості забезпечують моніторинг виконання правил ЄС.

В Південній Америці трудова міграція розвивається поступово і тепер вона сприймається в якості базової свободи, що включається до громадянства [13]. Така "політика відкритих дверей" до регіональної міграції [14, с. 23] була вперше розвинена в рамках МЕРКОСУР, а надалі була поширена на весь регіон. Сприяло розвитку такої політики три процеси, які не завжди були скоординовані між собою. Асунсьонським договором від 1991 р. про створення МЕРКОСУР було передбачено свободу руху факторів виробництва, включно з міграцією робочої сили, що є обов'язковим кроком по створенню Спільного Ринку. Група Спільного Ринку запровадила Тристоронню робочу групу №10, яка складалась з представників міністерств праці, профспілок та асоціацій роботодавців, метою якої було упорядкування питань міграції та зайнятості. В 1998 р. була прийнята Соціально-Трудова Декларація, яка включала в себе цілий ряд положень Конвенції ООН про захист прав трудових мігрантів (1990 р.), що і сформулила основний план дій Робочої групи №10. Дана група фокусувалась на вільній міграції робітників, мобільності соціального забезпечення, спільному визнанні кваліфікацій [1].

Другий процес сприяння вільному руху був започаткований з підписанням в 2002 р. Угоди про проживання (2002 р.) [15]. Зі вступом в силу даної угоди в 2009 р. громадяни країн МЕРКОСУР, а також громадяни Болівії та Чилі отримали право на працю та проживання на території країн-членів, за умови, що впродовж останніх п'яти років потенційний мігрант не мав кримінального минулого. Первинно таке право надавалось на термін двох років з можливістю трансформації міграції в пер-

манентну. Угода про проживання гарантує трудовим мігрантам рівні громадські, соціальні, культурні та економічні права порівняно з місцевими жителями. Право на проживання також може поширюватись і на членів сімей таких мігрантів незалежно від їхнього громадянства [16]. Інші країни Південної Америки, зокрема, Болівія, Колумбія, Еквадор та Перу також притримуються Угоди про проживання, таким чином, замінюючи паралельні ініціативи в Андській Спільноті [17]. Найвищою точкою даного переговорного процесу стало прийняття в 2010 р. Статуту регіонального громадянства МЕРКОСУР разом з планом дій, який має бути імplementованим до 2021 р. [1].

Третій процес лібералізації міграційного менеджменту передбачає включення питання трудової міграції до переговорного процесу з питань міжнародної торгівлі. В 1998 р. Радою спільного ринку було погоджено включення специфічних положень щодо переміщення постачальників послуг до Протоколу Монтевідео щодо торгівлі послугами в МЕРКОСУР (вступив в сил з 2005 р.) [18]. Після завершення в 2009 р. 7-го раунду сервісної лібералізації тимчасова міграція окремих категорій постачальників послуг була покрита угодою. До таких категорій робітників відносяться незалежні професіонали, стажери, постачальники послуг за контрактом, робітники ІКТ, бізнес відвідувачі, технічні робітники. Процес лібералізації за даним Протоколом виходить за рамки та поглиблює базові зобов'язання країн за Угодою ГАТС.

Положення про мобільність в рамках НАФТА повністю керуються торговим порядком денним, що лежить в руслі моделі ГАТС. В рамках НАФТА сприяння руху робітників забезпечується для окремих категорій працівників, на лімітований період часу для перебування в країні призначення серед учасників регіонального об'єднання. Розділом 16 Угоди НАФТА встановлюються критерії та процедури для тимчасового в'їзду з діловою метою, включно з бізнес візитами, перетинном кордону трейдерами та інвесторами, переміщенням в рамках ТНК, а також міграція професіоналів специфічних категорій. До 2004 р. бізнес відвідувачі з Мексики в'їжджали до США в лімітованій кількості з обмеженням в 5,5 тис. осіб на рік, після чого дана квота була скасована. Візи типу TN в США для учасників Угоди НАФТА пр. наймі робітників певних категорій, а сторони уклали Угоди щодо взаємного визнання кваліфікацій [1].

Соціальні та трудові права в рамках НАФТА захищаються окремою угодою – Північноамериканською Угодою щодо Кооперації Праці (NAALC). Фокусуєчись на внутрішній імplementації трудових прав мігрантів стосовно місцевих громадян, NAALC зазначає, що країни-учасниці повинні забезпечувати легальним захистом та відповідними умовами праці робітників з інших країн NAALC. Угодою забезпечується санкційний механізм в тому разі, якщо скарга на порушення прав робітників буде забезпечена відповідною інституцією. Дослідження NAALC щодо прав мексиканських робітників в США показали обмежену ефективність даного механізму [19]. Американський суд з прав людини в 2003 р. висловив дорадчу думку, що трудові права всіх мігрантів, в тому числі і нелегальних, не можуть порушуватись незалежно від статусу.

Зобов'язання відповідно до Угоди НАФТА є юридично обов'язковими для країн-членів та є предметом застосування процедури вирішення суперечок. Однак, у випадку з відмовою у наданні можливості для тимчасового в'їзду на територію країни, положення про врегулювання суперечок можуть бути застосовані тільки для питань, де потенційний мігрант вже вичерпав наявні адміністративні засоби правового захисту [20]. Ство-

рення Робочої Групи, яка охоплювала представників кожної сторони, включно з імміграційними службовцями, які зустрічаються щороку з метою моніторингу імплементації та дискусії щодо можливих опцій сприяння тимчасовому доступу бізнесменів на взаємній основі. Група внесла окремі зміни до категорії віз TN, однак суттєві зміни не були погоджені [J243].

За відсутності сутнісної міжнародної кооперації у сфері регулювання міжнародної мобільності, міграційні питання все більшою мірою переносяться на регіональний рівень. В усіх частинах світу в рамках програм регіональної інтеграції в тій чи іншій мірі запроваджуються норми щодо мобільності громадян з країн-учасниць РТУ. Окремі з положень мобільності виходять за рамки власне питань регіональної інтеграції та включаються до окремих дво- та багатосторонніх торговельних угод. В Південно-Східній Азії спостерігається особливе поширення таких норм щодо мобільності в рамках регіональних рамок співпраці АСЕАН. Такі норми мобільності відображають урядові пріоритети щодо тимчасового руху висококваліфікованих професіоналів. Вони надають доступ до ринку, однак меншою мірою концентруються на правах та привілеях трудових мігрантів та членів їхніх родин. Хоча такі норми і є формально кодифікованими, дані правила стосуються лише обмеженої кількості трудових мігрантів в Азії [21]

Вагомою характеристикою регіонального міграційного менеджменту є управління "знизу-вверх", що відображає неформальну сторону міграційного регулювання. Таке управління здійснюється через використання акторів громадянського суспільства, за участі профспілок, правозахисних організацій, ключовою метою діяльності яких виступає захист прав мігрантів, в тому числі і соціально-трудовах.

В контексті глобальної кризи біженців, транс-сахарська та транс-середземноморська нелегальна міграція з Африки до Європи стала центром значної уваги як в політичному, так і в науковому середовищі. Емпіричні дослідження Е. Дік та Б. Шравена [21] вказують на те, що країни Східної та Західної Африки виступають не лише країнами походження та транзиту міграції, а є і регіонами призначення тимчасової та постійної імміграції. Фактично, більша частина міграції в Африці в рамках або між окремими суб-регіонами. З урахуванням даної ситуації регіональні організації в Африці розробили режими мобільності спрямовані на підтримку та підвищення якості менеджменту внутрішньо-регіональних потоків.

Актори міграційного регулювання в Південній Америці, включно з представниками як державних, так і недержавних органів, мають різне розуміння міграційного регулювання, на відміну від більшості інших регіонів світу. Намагання напрацювати спільні підходи до регулювання міграції відбуваються в рамках ряду регіональних форумів по міграції, що набувають все більшого поширення. Аналіз 74 напів-структурованих інтерв'ю, проведений Д. Акою [21], виявили, що в центрі уваги акторів міграції в даному регіоні знаходяться три категорії мігрантів: нелегальні мігранти, члени сімей мігрантів, а також мігранти-громадяни з інших країн регіону. Дані категорії пов'язані виникаючими принципами, які можуть бути визначені в якості міграційних пріоритетів регіону: декриміналізація міграції, право на міграцію, а у випадку з регіональними громадянами – відкритість кордонів для міграції.

Висновки.

Економічна політика стосовно міграції варіюється як за рівнями (національний, регіональний та глобальний), а також за регіонами світу, де вона застосовується, за напрямом міграційного регулювання (імміграційна та

еміграційна політика), а також за типом країн, за рівнями розвитку (розвинені країни та країни, що розвиваються). При цьому, інституції відповідальні за проведення такої політики враховують систему міграційних інтересів країни, які враховують пріоритети економічного розвитку країни, поточний стан економіки та наявний інструментарій впливу на процеси міжнародної трудової міграції. Економічна політика регулювання трудової міграції в країнах походження переслідує ряд цілей, зокрема, сприяння зайнятості, захист та сприяння добробуту мігрантів, а також максимізацію позитивного впливу еміграції на економічний розвиток.

Хоча регіональні міграційні схеми підкреслюють до певної міри бажання до міграційної кооперації в рамках регіональних інтеграційних об'єднань, існуюче поточне превалювання національного рівня регулювання міграції, в першу чергу обумовленої працевлаштуванням, обмежують більш глибоку інтеграцію. Поза межами ЄС досить характерною особливістю є суттєва розбіжність між формальними регіональними зобов'язаннями та актуальним національним регулюванням в більшості регіонів, а також відсутністю відповідної імплементації формально погоджених рішень.

Еволюція регіонального міграційного регулювання тісно пов'язана взаємодією двох інструментів кооперації: 1) юридично зобов'язуючих переговорів в рамках регіональних інтеграційних об'єднань, які можуть знаходити свій прояв як в окремих міграційних угодах, так і бути одним з аспектів широкіх інтеграційних домовленостей, а також бути імплементацією на регіональному рівні глобальних угод; 2) регіональні консультативні процеси, які значною мірою виступають платформою для неофіційних переговорів уповноважених органів держав та міжнародних глобальних та регіональних організацій, в рамках яких обговорюються більш широке коло міграційних питань, що, зрештою, також дозволяє привертати увагу до існуючих проблем в міжнародній та регіональній міграції та її менеджменті.

Список використаних джерел

1. Lavenex S., Jurje F., Givens T. E., Buchanan R. Regional Migration Governance / S. Lavenex, F. Jurje, T. E. Givens, R. Buchanan // [Electronic source]. – Mode of access: https://www.wti.org/media/filer_public/47/47/47476b48-d5f8-4d2b-ab2e-4b65e032a80a/2015_lavenex_jurje_et_al_.pdf
2. Aleinikoff A. T. International Legal Norms on Migration: Substance without Architecture / A. T. Aleinikoff // [Electronic source]. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/300629492_International_Legal_Norms_on_Migration_Substance_without_Architecture
3. Betts A. Global Migration Governance / A. Betts // [Electronic source]. – Mode of access: <https://global.oup.com/academic/product/global-migration-governance-9780199600458?cc=ua&lang=en&>
4. Börzel T. A., Risse T. The Oxford Handbook of Comparative Regionalism / T. A. Börzel, T. Risse // [Electronic source]. – Mode of access: <https://global.oup.com/academic/product/the-oxford-handbook-of-comparative-regionalism-9780199682300?cc=ua&lang=en&>
5. Fair migration: Setting an ILO agenda / International Labour Office // [Electronic source]. – Mode of access: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relnconf/documents/meetingdocument/wcms_242879.pdf
6. Free movement, labour mobility, regional integration and development: keys to africa moving in the 21st century / Global Migration Policy Associates // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.globalmigrationpolicy.org/articles/governance/GMPolicyBrief%20Migration-Regional%20Integration-Development%2023mar15.pdf>
7. Geddes, A. Regions and Regionalism / A. Geddes // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780195337228.001.0001/oxfordhb-9780195337228-e-23>
8. Meyers E. International Immigration Policy: A theoretical and Comparative Analysis / E. Meyers // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.palgrave.com/gp/book/9780312231439>
9. Abella M. Policies and best practices for management of temporary migration / M. Abella // [Electronic source]. – Mode of access: [http://web4.uwindsor.ca/units/socialjustice/main.nsf/982f0e5f06b5c9a285256d6e006cff78/a9fee0f9ae7e1026852573d40063d1e5/\\$FILE/TempMigration.pdf](http://web4.uwindsor.ca/units/socialjustice/main.nsf/982f0e5f06b5c9a285256d6e006cff78/a9fee0f9ae7e1026852573d40063d1e5/$FILE/TempMigration.pdf)
10. Towards Free Movement of Persons and Transhumance in the IGAD region / European Commission // [Electronic source]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/europeaid/trust-fund-projects/towards-free-movement-persons-and-transhumance-igad-region_en

11. Channac F. The Evolution of International Decision-making Processes concerning Migrations. A Comparison between Formal and Informal Multilateral Fora // [Electronic source]. – Mode of access: <https://ecpr.eu/Events/PanelDetails.aspx?PanelID=2211&EventID=47>
12. Thouez C., Channac F. Shaping International Migration Policy: The Role of Regional Consultative Processes // [Electronic source]. – Mode of access: <https://www.unitar.org/ny/sites/unitar.org/ny/files/WEJ%20FINAL.pdf>
13. Marmora L. Modelos de Gobernabilidad Migratoria. La Perspectiva Política en América del Sur / L. Marmora // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.redalyc.org/pdf/4070/407042012004.pdf>
14. Acosta D., Geddes A. Transnational Diffusion or Different Models? Regional Approaches to Migration Governance in the European Union and MERCOSUR / D. Acosta, A. Geddes // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.bristol.ac.uk/law/people/diego-acosta-arcarazo/pub/19146369>
15. Ceriani P. Improving Migrants' Rights in Times of Crisis: Migration Policy in Argentina since 2003 / P. Ceriani // [Electronic source]. – Mode of access: http://www.knomad.org/docs/migrant_rights/KNOMAD%20WP%2022%20Migrant%20Rights%20in%20Argentina.pdf
16. Maguid A. Migration Policies and Socioeconomic Boundaries in the South American Cone / A. Maguid // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.berghahnbooks.com/title/PecoudMigration>
17. Santestevan A. M. Free Movement Regimes in South America: The Experience of the MERCOSUR and the Andean Community

- / A.M. Santestevan // [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.bloomsbury.com/au/rethinking-free-trade-economic-integration-and-human-rights-in-the-americas-9781849467445/>
18. Protocol of Montevideo on Trade in Services in the Southern Common Market (MERCOSUR) / Investment Policy Hub // [Electronic source]. – Mode of access: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/countryGrouping/40/treaty/3152>
19. Russo R. M. A Cooperative Conundrum? The NAALC and Mexican Migrant Workers in the United States / R. M. Russo // [Electronic source]. – Mode of access: http://works.bepress.com/robert_russo/1
20. Nielson J. Current Regimes for Temporary Movement of Service Providers / J. Nielson // [Electronic source]. – Mode of access: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/symp_apr_02_nielson1_e.doc
21. Malpert A., Petersen A. Business Immigration Law: Strategies for Employing Foreign Nationals. Law Journal Seminars Press // [Electronic source]. – Mode of access: <https://www.ilw.com/books/BusinessImmigrationStrategies.pdf>
22. The dynamics of regional migration governance / Prospects for International Migration Governance // [Electronic source]. – Mode of access: http://migrationgovernance.org/wp-content/uploads/2017/05/Program_Final_2017_05_04_Online6.pdf

Надійшла до редколегії 07.07.17

Р. Стаканов, канд. экон. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ОСОБЕННОСТИ МИГРАЦИОННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В РЕГИОНАЛЬНОМ КОНТЕКСТЕ

Аннотация Исследована сущность глобального миграционного управления и определены ее влияние на миграционные процессы в различных регионах мира. Определена эволюция формы миграционного регулирования в ЕС. Исследована трансформация миграционных приоритетов в Южной Америке. Изучена роль региональных организаций в миграционном менеджменте в регионе Африки.

Ключевые слова: международная миграция, ЕС, МЕРКОСУР, АСЕАН, НАФТА

R. Stakanov, PhD, Assistant professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FEATURES OF MIGRATION MANAGEMENT IN THE REGIONAL FRAMEWORK.

Abstract. Regional initiatives are in the basis of migration management that originated in the era of political and economic development of the second half of the twentieth century. Migration policy is not highly developed at the global level, as that is typical for other forms of international economic relations. In the absence of the essential international cooperation in the regulation of international labour mobility, migration issues are increasingly transferred to the regional level. Regional integration is an integral part of the accelerating globalization. Migration providing free movement of labour should be an engine of development and integration in several regions. However, migration potential can be realized only with the effective management and protection of migrants. Migration interests and priorities in the various regional associations vary significantly. Elimination of internal borders impacted also on the cooperation at the EU external borders. Regional integration processes in South America includes along with labour migration also social, cultural and humanitarian aspects of migration. In South America labour migration develops gradually and is regarded as a basic citizenship freedom now. Within NAFTA the movement of workers is facilitated for certain categories of workers, for the limited period to stay in the country. In Southeast Asia a special distribution of such mobility liberalization rules took place within ASEAN.

Keywords: International migration, EU, MERCOSUR, ASEAN, NAFTA

References

1. LAVENEX, S., JURJE, F., GIVENS, T. E., and R. BUCHANAN, 2016. Regional Migration Governance Available: https://www.wti.org/media/filer_public/47/47/47476b48-d5f8-4d2b-ab2e-4b65e032a80a/2015_lavenex_jurje_et_al_.pdf [Accessed: 10 June 2017].
2. ALEINIKOFF, A. T., 2007. International Legal Norms on Migration: Substance without Architecture. In: CHOLEWINSKI, R., PERRUCHOU, D. & MACDONALD, E. (eds.) International Migration Law: Developing Paradigms and Key Challenges. The Hague: TMC Asser Press, 467–479. Available: https://www.researchgate.net/publication/300629492_International_Legal_Norms_on_Migration_Substance_without_Architecture [Accessed: 10 June 2017].
3. BETTS, A. (ed.), 2011. Global Migration Governance, Oxford: Oxford University Press. Available: <https://global.oup.com/academic/product/global-migration-governance-9780199600458?cc=ua&lang=en&> [Accessed: 10 June 2017].
4. BÖRZEL, T. A. and T.RISSE, 2016. The Oxford Handbook of Comparative Regionalism. Available: <https://global.oup.com/academic/product/the-oxford-handbook-of-comparative-regionalism-9780199682300?cc=ua&lang=en&> [Accessed: 10 June 2017].
5. INTERNATIONAL LABOUR OFFICE, 2014. Fair migration: Setting an ILO agenda. Available: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_norm/--relconf/documents/meetingdocument/wcms_242879.pdf [Accessed: 10 June 2017].
6. GLOBAL MIGRATION POLICY ASSOCIATES, 2015. Free movement, labour mobility, regional integration and development: keys to Africa moving in the 21st century Available: <http://www.globalmigrationpolicy.org/articles/governance/GMPolicyBrief%20Migration-Regional%20Integration-Development%2023mar15.pdf> [Accessed: 10 June 2017].
7. GEDDES, A., 2012. Regions and Regionalism. In: ROSENBLUM, M. & TICHENOR, D. (eds.) Oxford Handbook of the Politics of International Migration. Oxford: Oxford University Press, 573-93. Available: <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780195337228.001.0001/oxfordhb-9780195337228-e-23> [Accessed: 10 June 2017].
8. MEYERS, E., 2004. International Immigration Policy: A theoretical and Comparative Analysis. New York: Palgrave Macmillan. Available: <http://www.palgrave.com/gp/book/9780312231439> [Accessed: 10 June 2017].
9. ABELLA, M., 2006. Policies and best practices for management of temporary migration. International Symposium on International Migration and Development: Turin. Journal of Economic Perspectives. Available: [http://web4.uwindsor.ca/units/socialjustice/main.nsf/982f0e5f06b5c9a285256d6e006cff78/a9fee0f9ae7e1026852573d40063d1e5/\\$FILE/TempMigration.pdf](http://web4.uwindsor.ca/units/socialjustice/main.nsf/982f0e5f06b5c9a285256d6e006cff78/a9fee0f9ae7e1026852573d40063d1e5/$FILE/TempMigration.pdf) [Accessed: 10 June 2017].
10. EUROPEAN COMMISSION, 2016 Towards Free Movement of Persons and Transhumance in the IGAD region. Available: http://ec.europa.eu/europeaid/trust-fund-projects/towards-free-movement-persons-and-transhumance-igad-region_en Available: http://ec.europa.eu/europeaid/trust-fund-projects/towards-free-movement-persons-and-transhumance-igad-region_en [Accessed: 10 June 2017].
11. CHANNAC, F., 2002. The evolution of international decision-making processes concerning migrations: A comparison between formal and informal multilateral fora, in G. Zincone (ed.), Immigration Politics: Between Centre and Periphery, National States and the EU Available: <https://ecpr.eu/Events/PanelDetails.aspx?PanelID=2211&EventID=47> [Accessed: 10 June 2017].
12. THOUZ, C., and F. CHANNAC., 2006. Shaping International Migration Policy: The Role of Regional Consultative Processes West European Politics, Vol. 29, No. 2, 370 – 387. Available: <https://www.unitar.org/ny/sites/unitar.org/ny/files/WEJ%20FINAL.pdf> [Accessed: 10 June 2017].

13. MÁRMORA, L., 2010. Modelos de Gobernabilidad Migratoria. La Perspectiva Política en América del Sur. Revista Interdisciplinar da Mobilidade Humana, 18 (35): 71–92. Available: <http://www.redalyc.org/pdf/4070/407042012004.pdf> [Accessed: 10 June 2017].
14. ACOSTA, D., and A. GEDDES, 2014. Transnational Diffusion or Different Models? Regional Approaches to Migration Governance in the European Union and MERCOSUR. European Journal of Migration and Law, 16 (1): 19–44. Available: <http://www.bristol.ac.uk/law/people/diego-acosta-arcarazo/pub/19146369> [Accessed: 10 June 2017].
15. CERIANI, P., 2015. Improving Migrants' Rights in Times of Crisis: Migration Policy in Argentina since 2003. In: ACOSTA ARCARAZO, D. & WIESBROK, A. (eds.) Global Migration: Old Assumptions, New Dynamics, Santa Barbara, CA: Praeger. Available: http://www.knomad.org/docs/migrant_rights/KNOMAD%20WP%2022%20Migrant%20Rights%20in%20Argentina.pdf [Accessed: 10 June 2017].
16. MAGUID, A., 2007. Migration Policies and Socioeconomic Boundaries in the South American Cone. In: PECOUD, A. & DE GUCHTENEIRE, P. (eds.) Migration without Borders: Essays on the Free Moment of People. Paris: UNESCO Publishing, 259–280. Available: <http://www.berghahnbooks.com/title/PecoudMigration> [Accessed: 10 June 2017].
17. SANTESTEVAN, A.M., 2007. Free Movement Regimes in South America: The Experience of the MERCOSUR and the Andean Community. In: CHOLEWINSKY, R., PERRUCHOUD, R. & MACDONALD, E. (eds.) International Migration Law: Developing Paradigms and Key Challenges. The Hague: IOM-TCM Asser Press, 363–386. Available: <http://www.bloomsbury.com/au/rethinking-free-trade-economic-integration-and-human-rights-in-the-americas-9781849467445/> [Accessed: 10 June 2017].
18. INVESTMENT POLICY HUB, 1997. Protocol of Montevideo on Trade in Services in the Southern Common Market (MERCOSUR) Available: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/countryGrouping/40/treaty/3152> [Accessed: 10 June 2017].
19. RUSSO, R. M., 2010. A Cooperative Conundrum? The NAALC and Mexican Migrant Workers in the United States. Available: http://works.bepress.com/robert_russo/1 [Accessed: 10 June 2017].
20. NIELSON, J. 2002. Current Regimes for Temporary Movement of Service Providers Labour Mobility in Regional Trade Agreements: Joint WTO – World Bank Symposium on Movement of Natural Persons (Mode 4) Under the GATS. OECD, 11–12 April. Available: https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/symp_apr_02_nielson1_e.doc [Accessed: 10 June 2017].
- J243. MALPERT, A. and A. PETERSEN, 2005. Business Immigration Law: Strategies for Employing Foreign Nationals. Law Journal Seminars Press. Available: <https://www.ilw.com/books/BusinessImmigrationStrategies.pdf> [Accessed: 10 June 2017].
21. MIGROSP, 2017. The Dynamics of regional migration governance Available: http://migrationgovernance.org/wp-content/uploads/2017/05/Program_Final_2017_05_04_Online6.pdf [Accessed: 10 June 2017].

Наданий матеріал раніше не публікувався та в інші видання не надсилався.

УДК 339.727.2

П. Дзюба, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЕВОЛЮЦІЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОРТФЕЛІВ

У статті здійснено гносеологічну ідентифікацію оптимізаційних концепцій корисності та стохастичного домінування. Обґрунтовано значення концепції корисності як основи портфельної парадигми міжнародного інвестування. Доведено, що підхід оптимізації на основі корисності бере свій початок з маржиналізму, будучи таким чином найбільш давньою концепцією в досліджуваній парадигмі. Визначено, що теорія ігор суттєво вплинула на еволюцію обох досліджуваних оптимізаційних концепцій. Виявлено та досліджено суб'єктивний характер концепцій корисності та стохастичного домінування, які базуються на індивідуальному сприйнятті інвестором отриманого інвестиційного блага. Обґрунтовано позапарадигмальну сутність концепції стохастичного домінування.

Визначено головну проблему застосування концепції корисності для оптимізації інвестиційних портфелів – це невідомість функції корисності. Поряд з цим обґрунтовано універсальний та всеосяжний характер цього оптимізаційного підходу. Проведено паралелі між корисністю і традиційним біпараметричним підходом. Виявлено переваги оптимізаційної концепції стохастичного домінування, котрі полягають у відсутності припущення про нормальний характер розподілу дохідностей та охоплення всіх варіантів функції корисності. На цій основі доведено, що концепція стохастичного домінування є більш практично орієнтованою. Із використанням результатів сучасних досліджень показано, що оптимальні за стохастичним домінуванням портфелі відмінні від оптимальних біпараметричних портфелів. Виявлено, що в той час як за традиційним біпараметричним підходом переваги міжнародної диверсифікації інвестиційних портфелів є очевидними, за стохастичним домінуванням вони підтверджуються лише в цілому. Визначено, що найближчим часом розвиток наукової думки в цій сфері буде відбуватися на основі аналізу більш високих порядків стохастичного домінування, котрі наразі є недослідженими в літературі.

Ключові слова: парадигма міжнародного портфельного інвестування, оптимізація на основі корисності, оптимізація на основі стохастичного домінування, порядки стохастичного домінування, суб'єктивна оптимізація, маржиналізм, теорія ігор.

Постановка проблеми. Сучасна теорія міжнародного портфельного інвестування є надзвичайно складною та структурно розгалуженою, але при цьому добре організованою, епістемологічною цілісністю. Вона розвивається на біпарадигмальній основі, яку формують традиційна, еволюційно більш давня парадигма вартісного інвестування та сучасна, значно більш поширена, домінуюча парадигма портфельного інвестування. Така подвійність зумовлює існування принципово відмінних підходів до розгляду та вирішення існуючих теоретичних та емпіричних проблем. Однак попри існування двох парадигм, можна виділити окремі теоретичні підходи й концепції, котрі принципово не розділяють позиції жодної, але самі на статус парадигми не претендують. При цьому парадигма вартісного інвестування, на відміну від портфельної, не передбачає оптимізацію портфеля в традиційному

розумінні. Її зміст передбачає аналіз окремих цінних паперів на основі фундаментальних чинників, радше ніж портфеля як інвестиційної цілісності. Тому, досліджуючи підходи до оптимізації, ми фактично розглядаємо їх у рамках лише портфельної парадигми.

Така теоретична ускладненість, а також відсутність єдиного й цілісного бачення цього питання в літературі зумовлює необхідність, актуальність та своєчасність дослідження даної проблематики. При цьому важливим та актуальним є не лише питання концептуального структурування теорії міжнародного портфельного інвестування, але й ідентифікації місця в парадигмі окремих її складових, що можливо лише на основі глибокого порівняльного аналізу їхньої сутності, умов виникнення та розвитку. Особливо важливою в парадигмальному сенсі є проблема дослідження й визначення місця в парадигмі під-